

A Nagyréthei-Darvas család

A település legjelentősebb, református vallású földbirtokos családja a XVIII–XIX. században az Ongán élő, **református vallású Darvas család** volt. A **falut sokat köszönhetett nekik**. Munkaerőt hoztak Ongára, segítettek a templom újbóli felépítését, utakat, hidakat építettek, hozzájárultak az iskola fenntartásához. Ők vezették be az áramot Ongaujfaluba. A községet érintő fontosabb kérdésekben hallatták szavukat. Nem csak Ongán, de a vármegyében is fontos szerepet játszottak.

A régi nemesi család Magyarország alsó részeiből származott, majd felkerült Zólyom megyébe, ahol **1614 körül szerezték meg az előnevet adó Nagyréthe-t**. A XVII–XVIII. században jórészt Nógrád megyében tűnnek fel, ahol a család tagjai fontos megyei tisztségeket töltöttek be.

Ongát nádori adomány juttatta 1751-ben örökjogon tulajdonul Darvas II. József Nógrád megyei aljegyzőnek. Második nejétől született **Anna lánya**, kinek a gesztelyi **Puky István lett a férje, aki nagy barátja volt Csokonai Vitéz Mihálynak.**

A család a középbirtokos nemességhez tartozott, **hagyományosan fontos szereppel a megyei közéletben.** A Darvas családnak is szembe kellett nézni a birtok szétaprózódásával, az ezzel járó pozícióvesztéssel. Az öröklés utáni osztozkodás okozta veszélyt csak a birtok korszerűsítése, jövedelmezőbbé tétele, illetve az öröklésből a birtok egybentartása érdekében kizárt családtagok számára megfelelő állások, külső jövedelemforrások megnyitása révén tudták elhárítani. Ez magyarázza, hogy a XIX. század második felében a család tagjai egyre gyakrabban tűnnek fel a különböző vármegyei állások, a katonaság, illetve a vasúti tisztviselők körében. A famíliának Ongán kívül birtoka volt Felsőgagyon, Buzitán, Felsődobozán, Jánokon, Alsógagyon, Csenyétén, Bátorgagyon, Rankon és Rakorcán. **Ongán a családnak két kastélya volt.**

A család két legismertebb tagja Darvas I. Imre és Darvas Béla.

Darvas Imre 1822-ben született Ongán. Iskoláit Miskolcon és Sárospatakon végezte, a jogot Eperjesen hallgatta. 1843-ban a pozsonyi országgyűlésen jurátuskodott. Utóbb al-majd főszolgabíró, 1870-től alispán, 1877–1890 között a megye főispánja. 1875–1877 között Abaúj vármegye országgyűlési képviselője. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharcban mint főhadnagy vett részt. Ott volt Világosnál. A bukás után ongai birtokán gazdálkodott, ahol a császári hivatalnokok többször zaklatták, **nála is keresték a magyar koronát.** Ennek hátterében az állt, hogy Darvas Imre testvére, Erzsébet annak a Bónis Sámuelnek volt a felesége, aki Kossuth rendeletére vitte a koronát Debrecenbe. A koronát Világos után Szemere Bertalan ásatta el Orsovánál, hogy ne kerüljön az osztrákok kezébe.

Darvas Béla 1854-ben született Ongán és 1936-ban halt meg. Abaúj vármegye országgyűlési képviselője, a felsőház tagja volt. Évtizedeken át a vármegye meghatározó személyisége. 1931-ben **ő adta a Turul emlékmű felállításához a földterületet.** A községi képviselő-testület első számú tagjaként – 60 éven keresztül – a települést érintő legtöbb kérdésben hallatta szavát. 1904-ben az ő kezdeményezésére a falu átengedte családja sírkertjének a köztemető egy részét. A 82 éves korában elhunyt Darvas Bélát – akinek arcképét „örök időkre” elhelyezték a községháza tanácstermében –, így méltatta a vármegye hivatalos lapja: *„A régi magyar úrnak az igazi magyar nemesnek volt a megtestesítője, jósága, emberszeretete közismert volt. Minden közügy iránt éles érdeklődést mutatott.”*